یادداشت روز

سرنوشت مالکیت معنوی در وزارت ارشاد جدید

ابوالفضل جنگی*

● اهل اندیشه واقفند که مهم‌ترین قانون در حوزه حقوق معنوی آثار فرهنگی و دارای حق نشر، قانون حمایت حقوق مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ مجلس شورای ملی بوده که وفق ماده ۳۳ این قانون، آیین‌نامه‌های اجرایی مربوطه در سال ۱۳۵۰ به تصویب هیات وزیران وقت رسیده است. دیگر قانون اجرایی این حوزه، قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی مصوب ۱۳۵۲ بوده که همچنان معیار صدور احکام قضایی مرتبط می‌باشد. قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علایم تجاری نیز دیگر قانونی است که در کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس تدوین و اجرای آزمایشی آن به مدت پنج‌سال در سال ۱۳۸۶ تصویب شد و با عنایت به نص ماده ۶۴ این قانون، در سال ۱۳۸۷ آیین‌نامه اجرایی مربوطه توسط سازمان ثبت اسنادواملاک کشور تهیه و به تصویب ریاست محترم قوه قضاییه رسید که پیش‌بینی تصویب این قانون نیز ارتباطی با قوه مجریه نداشته است.

نکته آنکه، در بخش چالش‌ها، تنگناها و مشکلات پیش‌روی سطح ملی برنامه‌های آقای علی جنتی برای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی «امنیت حرفه‌ای ضعیف برای دست‌اندرکاران، مولدان و آفرینندگان فرهنگ و هنر» و همچنین «مخاطره‌آمیز بودن سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در حوزه فرهنگ و هنر» دیده شده و نخستین بند از سیاست‌های راهبردی وزیر فرهنگ و ارشاد دولت یازدهم برای هدف وی در راستای تقویت توان و اقتدار فرهنگی، «ایجاد زمینه‌های قانونی و ساختاری به منظور رعایت حقوق مادی و معنوی پدیدآورندگان و فعالان عرصه فرهنگ‌وهنر» می‌باشد. همچنین علی جنتی برنامه‌های خود در این حوزه را تحت سه عنوان: «افزایش و فراگیرکردن حمایت‌های مختلف قانونی، حقوقی و مالی از اصحاب فرهنگ و هنر و تنظیم مقررات لازم برای بهره‌مندی آنان از امتیازات فرهنگی، رفاهی و اجتماعی»، «جلوگیری از اعمال سلیقه شخصی و فردی در اجرای قوانین و مقررات بخش فرهنگ و هنر و تاکید بر قانونمندی و ضابطه‌مندی فعالیت‌های فرهنگی و هنری» و «استقرار نظام جامع حقوق مادی و معنوی مولفان، مصنفان، هنرمندان و نیروهای فرهنگی، علمی، فنی و اداری جامعه فرهنگی و هنری کشور».

همچنین وی سیاست‌های راهبردی با هدف تضمین آزادی‌های قانونی و ارتقای منزلت اجتماعی نیروهای فرهنگی و هنری را در مواردی همچون: «اهتمام جدی به حمایت‌های حقوقی و قانونی به منظور تسهیل و روان‌سازی تولید و عرضه خلاقیت‌ها و فعالیت‌های فرهنگی و هنری اصحاب فرهنگ و هنر در عرصه‌های محلی، ملی و جهانی» و «اهتمام به استقرار حرفه‌ای نظام مالکیت فکری و معنوی در کشور با همکاری بخش غیردولتی» احصا نموده است. علی جنتی در بخش دیگری از برنامه خود استقرار کامل نظام جامع حقوق مالکیت فکری و معنوی را برنامه خود با هدف رونق اقتصاد فرهنگ و هنر مطرح نموده است که همه این موارد گویای اشراف وی بر مسوولیت محوله و ظرایف و لطایف پیشبرد موفق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است. بنابراین با توجه به اینکه علی جنتی وعده داده «در صورت انتخاب‌شدن به‌عنوان وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی دولت یازدهم ایران، وضعیت این وزارتخانه را متفاوت با آنچه در دولت قبل بود، گرداند و در جهت تلطیف فضای فرهنگی ایران و ارتباط نزدیک با هنرمندان گام بردارد» قطعا می‌توان امیدوار بود که در سایه اهتمام دولت تدبیر و امید به اخلاق‌محوری و بالندگی مباحث فرهنگی شاهد تحولات ژرفی در حوزه حقوق مالکیت معنوی و تحقق امنیت در تملک مایملک تولیدکنندگان آثار علمی، فرهنگی و هنری باشیم.

* عضو کانون جوانان حزب اعتدال و توسعه

پیشنهاد روز

حوادث منتشرشده در روزنامه «شرق»، «پرفورمنس» شد

● **شرق:** حوادث روزانه منتشرشده در روزنامه «شرق» از دیدگاه راویان مختلف که هرکدام به نحوی به واقعه مرتبط می‌شوند، در پرفورمنس «صفحه ۱۲» روایت می‌شود. در این «پرفورمنس»، داستان‌ها به‌دلیل مبتنی‌بودن بر حوادث روزانه، هرروز تغییر می‌کنند، بنابراین قصه‌سازی و شخصیت‌پردازی در کوتاه‌ترین زمان ممکن و انتقال مطالب به بازیگران و آماده‌سازی آنها ساعاتی پیش از اجرا انجام می‌پذیرد. این پرفورمنس به‌دلیل شیوه اجرایی و آماده‌سازی آن، اولین تجربه نمایشی از نوع خود در ایران است و از این‌رو می‌تواند به‌نوعی جنبه پژوهشی و تجربی نیز داشته باشد که به‌دلیل غیرقابل پیش‌بینی‌بودن داستان‌ها و زمان کوتاه، به آمادگی بالای تمامی اعضای گروه اعم از نویسندگان، کارگردانان و بازیگران نیاز دارد. همچنین این نکته که بازیگر باید خود نیز کاملا در نقش فرو رود تا بدون انحراف از مسیر مشخص‌شده توسط تیم اجرایی، بداهه‌سازی کند، به ایجاد انگیزه در تماشاگر برای درگیرشدن بیشتر در داستان کمک می‌کند تا درنهایت در مرحله قضاوت قرار بگیرد و خود را میان راویان داستان، معیارهای فرهنگی، سنتی، عقلانی و احساسی ببیند و به چالش با قضاوت افتد که همان هدف این اجراست. «صفحه ۱۲» یک کار گروهی به کارگردانی سجاد میرسعید و علی میرزایی است. مسعود فرجی و دنیز خاطری نیز سرپرستی تیم نویسندگان را برعهده دارند. این پرفورمنس بیش از ۱۵ بازیگر دارد و از ۲۶مرداد در شهرکتاب ابن‌سینا، واقع در شهرک غرب، خیابان ایران‌زمین، جنب فرهنگسرای ابن‌سینا به‌مدت یک‌هفته از ساعت ۶ الی ۹ شب اجرا می‌شود. تلفن رزرو این پرفورمنس ۰۹۳۲۹۳۵۱۰۸۰ است.

ساختمان بهارستان

جنتی، کویت و ارکستر ملی

آرش امینی
رهبر ارکستر

وضعیت فعلی موزیسین‌های کلاسیک، ملی و حتی سنتی به سمتی رفته است که داشتن مدیری لایق و کارآمد که این حوزه را بشناسد، به یکی از خواسته‌های اصلی تمام اهالی موسیقی تبدیل شده است. امیدوارم وزیری که از سوی دولت جدید انتخاب شده، فردی را برای معاونت‌های هنری و دفتر موسیقی انتخاب کند که کاردان باشد. متاسفانه در این هشت سال برخلاف تمام صحبت‌هایی که درباره اعتلا و رواج موسیقی فاخر شد، تنها شاهد افزایش هرچه بیشتر کنسرت‌های پاپ بودیم. در مقابل، ارکستر سمفونیک را بعد از ۷۵سال فعالیت تعطیل کردند، ارکستر رودکی که در دوره‌ای من نیز با آن همکاری کردم، تعطیل شد و ارکستر موسیقی ملی هم به همین وضعیت دچار شد. جالب است در سال ۸۶ که بعد از اتمام تحصیلاتم به ایران برگشتم، در گفت‌وگویی مطرح کردم اگر شرایط اداره ارکسترها به همین روال ادامه پیدا کند، شاهد تعطیلی آن خواهیم بود چراکه امروزه در بیشتر کشورها ارکسترها از سوی وزارت فرهنگ اداره نمی‌شوند بلکه بخش خصوصی و راهکارهای اقتصادی باعث بقای ارکسترها شده است اما دریغ که به این حرف‌ها توجه نشد حتی در سال‌های گذشته، چندین‌بار با دفتر معاون هنری تماس گرفتم و تقاضای انجام ملاقات با او را داشتم اما هربار شماره تماسم را گرفتند بدون اینکه تا این لحظه بتوانم با ایشان گفت‌وگو کنم و خواسته‌ها و راهکارهایی را که برای کمک به ارکسترها و موسیقی کشور دارم، ارایه کنم. امیدوارم وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی جدید، اشخاصی را بر سر مدیریت شاخه‌های مختلف هنری بگمارد که به بخش خصوصی اهمیت بدهد و از هنرمندانی که دوست دارند از طریق بخش خصوصی آثار هنری تولید کنند، حمایت کند. الان یادی از موزیسین‌های برجسته موسیقی ما نمی‌شود، آنها خانه‌نشین شده‌اند و از تجربیات آنها استفاده نمی‌شود. البته باید به این نکته هم اشاره کنم که برخلاف تعدادی از هنرمندان که با علی جنتی به‌عنوان وزیر پیشنهادی دولت منتخب آشنایی ندارند، من تاحدودی با او آشنا هستم و سال ۷۶ یا ۷۷ زمانی که در ارکستر موسیقی ملی ایران بودم، جنتی سفیر ایران در کویت بود. او از ارکستر ملی موسیقی دعوت کرد که به کویت بروند. کویت در آن زمان مراوده فرهنگی زیادی با ایران نداشت اما طی مدتی که در این کشور اقامت داشتیم، در بهترین حالت مورد پذیرایی قرار گرفتیم. این درحالی است که من همراه ارکستر سمفونیک نیز در کشورهای اروپایی اجرا داشته‌ام درحالی‌که خیلی از سفرای ایران در این کشورها حتی به دیدن اجرای ما نیامدند.

درگذشت «اسلاومیر مروژک»

نمایشنامه‌نویس مبارز لهستانی به تاریخ پیوست

شرق: اسلاومیر مروژک، نمایشنامه‌نویس و داستان‌نویس سرشناس لهستانی که استاد طنز، طعنه و تناقض و گروتسک بود، در سن ۸۳سالگی در نیس فرانسه به علت کهولت سن درگذشت. خبر مرگ این نمایشنامه‌نویس سرشناس لهستانی توسط ناشرش اعلام شد. مروژک نمایشنامه‌نویسی بود که تئاتر «گروتسک» را در شکل مدرن خود بار دیگر به جهانیان معرفی کرد. او هشت‌سال پیش از حمله آلمان نازی به لهستان در شهر کراکف متولد شد و در سال‌های جنگ در این شهر زندگی کرد. او که بعد از جنگ در رشته معماری درس می‌خواند وارد مطبوعات شد. حرفه اول مروژک طراحی و کاریکاتور بود، اما به زودی فهمید می‌تواند از راه نوشتن هم زندگی کند. او سبک خاص خودش را از کاریکاتور برداشت کرد: «ترکیبی از تئاتر ابزورد و طنز تلخ و گزنده.»

مروژک اولین رمانش را در سال ۱۹۵۳ و اولین مجموعه داستان کوتاهش را در سال ۱۹۵۷ با عنوان «فیل» منتشر کرد که به سرعت به بسیاری از زبان‌های اروپایی ترجمه شد. همین مجموعه توسط فخری گلستان به فارسی ترجمه و به ایرانی‌ها معرفی شد. اما اولین نمایشنامه‌اش با عنوان «پلیس» هم در ۱۹۵۸ منتشر شد و او با موفقیت نمایشنامه‌هایش کم‌کم فعالیت اصلی خود را به نمایشنامه‌نویسی اختصاص داد.

مروژک در سال ۱۹۶۳ لهستان را به مقصد ایتالیا و سپس فرانسه ترک کرد. در سال ۱۹۶۸ در نشریه فرانسوی «لوموند» مقاله‌ای علیه حمله شوروی به چکسلواکی منتشر کرد و همین بازگشت او را به وطن کمونیستی‌اش دشوار کرد. او سپس تقاضای پناهندگی سیاسی در فرانسه کرد و ۱۰ سال بعد شهروند این کشور شد.

او در جریان انقلاب ۱۹۶۸ چکسلواکی معروف به «بهار پراگ» از حامیان این انقلاب بود و به مخالفت علنی از شوروی و حکومت‌های کمونیستی اروپای شرقی پرداخت. مروژک به گفته داریوش مودبیان که آثار زیادی از او را به فارسی ترجمه کرده، در کنار کار نمایشنامه و داستان‌نویسی، بیوگرافی‌نویس توانایی هم بود. اتوبیوگرافی او با عنوان «بالتازار» یکی از آثار شاخص زندگینامه‌نویسی است. مودبیان که این زندگینامه را خوانده؛ درباره نوشته‌شدن آن می‌گوید: «مروژک حدود سال ۲۰۰۰ سکته مغزی کرد. سکته‌ای که باعث شد قدرت تکلمش را از دست بدهد.» او به توصیه یک دکتر برای بازیافتن قدرت تکلمش به یادآوری خاطرات گذشته‌اش روی آورد. این خاطرات او را به زادگاهش و مکان‌هایی که در آنها زندگی کرده بود، برد. در این خاطرات با یک شخصیت خیالی که شبی به خوابش می‌آید به نام بالتازار همراه می‌شود. بالتازار در این سفر همراه مروژک لحظه‌لحظه زندگی او را به یاد می‌آورد. خاطراتی که قفل زبان مروژک را نیز باز می‌کند.»

این خاطرات و آثار دیگری که او نوشته بود باعث شد تا چند سال پیش جایزه «پن» را به او تقدیم کنند. هیات داوران انجمن پن، آثار او را «جدی‌ترین لطیفه‌هایی که در خلق دورانِ مدرن فرهنگ لهستان نقش داشتند» توصیف کرده بودند. رییس‌جمهور وقتِ لهستان، برانسیواف کومورسکی نیز در نامه تهنیت خود، مروژک را «استاد طنز، طعنه، تناقض و گروتسک» نامیده است. مروژک در پاسخ به این اقدام گفت: «چیزهای خوبی درباره انجمن پن (لهستان) شنیده‌ام و حالا که جایزه‌اش را گرفتم احساس می‌کنم من هم آدم خوبی هستم.» مروژک در مصاحبه‌ای به همین مناسبت، به پایان نگارش نمایشنامه‌ای با عنوان «زنِ اولِ آدم» اشاره کرد. این در حالی است که همزمان با سفر مروژک به لهستان برای دریافت این جایزه، کتاب هفتصدصفحه‌ای حاوی مکاتبات او با استانیسلاو لَم، نویسنده سرشناس لهستانی و خالق رمان «سولاریس» نیز رونمایی شد. مروژک و استانیسلاو لم دوستانی قدیمی بودند و در مکاتبات خود به موضوعات مختلفی از ادبیات و هنر گرفته تا سیاست و امور روزمره و حتی مدل‌های روز اتومبیل پرداخته‌اند.

عکس: Wyborcza

تماشاخانه

«قرارداد با مرگ» مروژک

داریوش مودبیان
کارگردان و بازیگر تئاتر

● «اسلاومیر مروژک» داستان‌نویس، طنزپرداز و بیوگرافی‌نویس بزرگ لهستان برای اهالی تئاتر در ایران نامی آشنا بود. آثار این نمایشنامه‌نویس در سال‌های دهه ۴۰ برای بار نخست در قالب «مجموعه فیل» توسط خانم فخری گلستان به خوانندگان ایرانی معرفی شد. اما پیش از ایشان هم کسانی که به فرنگ سفر کرده بودند؛ از اتفاق مهمی در اروپا خبر داده بودند که به «تئاتر پوچی» معروف شد، تئاتری که گفته می‌شد نمایشنامه‌نویسان اروپای شرقی به‌خصوص نویسنده‌ای به نام اسلاومیر مروژک که کارهایش را در روزنامه با کاریکاتور و گرافیک آغاز کرده بود؛ از آن بهره می‌بردند. این درست زمانی بود که مروژک به دلیل مشکلاتی که در سرزمینش به‌وجود آمده بود؛ لهستان را ترک کرده و به سمت اروپای مرکزی و فرانسه مهاجرت کرد. او در فرانسه خیلی زود توانست با کمک جامعه لهستانی‌های مهاجر در فرانسه حلقه‌ای تشکیل بدهد و آثارش را از طریق مترجمانی که با نظارت خودش به فرانسه برگرداندند به تئاتر و ادبیات جهان عرضه کند. جهان مروژک جهان واقع‌گرایانه نیست، تصویری از حقیقت است که در لایه‌های پنهانش واقعیت‌هایی نهفته شده. بیشتر کارهایش مانند قرارداد، با دو پرسناژ بازی می‌شود. اما همین دو یا چند پرسناژ در «تئاتر موقعیت» که خاص او بود به جای خودش یک تئاتر کامل را می‌سازد. من مروژک را در اروپا شناختم و با او ملاقات داشتم. در اواخر دهه ۴۰ نیز یک‌بار در جشن هنر شیراز به ایران آمد و از نزدیک با او صحبت کردم. «مهاجران» یکی از مشهورترین آثار مروژک و نخستین کار او بود که من در حدود سال‌های ۴۸ ترجمه کردم و ابتدا توسط دانشجویان و سپس توسط خودم به همراه فردوس کاویانی به روی صحنه رفت. بعد از آن نمایشنامه «جشن» و بعد «بر پهنه دریا» که این روزها در مشهد در حال اجراست. از آن روزها تا امروز تعداد زیادی از آثار مروژک را ترجمه کرده‌ام که آخرین آنها قرارداد بود که با نام قرارداد با مرگ به روی صحنه رفت. در حال حاضر هم مجموعه‌ای از داستان‌های کوتاهش را آماده چاپ دارم با عنوان مروژک کوچولو که می‌خواستم به خودش تقدیم کنم. این مجموعه داستان‌های کوتاه مروژک و تلاش او برای رسیدن به مینیمالیسم بود.

خبر روز

جایزه ۲۵هزاردلاری «پن» به «دی‌لاپاوا» رسید

شرق: جایزه «پن» که یکی از معتبرترین جوایز ادبی است، برنده امسال خود را شناخت.

سایت اینترنتی پن با اعلام نتایج داوری بخش‌های مختلف خود، جایزه ۲۵هزاردلاری را به سرجیو دی‌لاپاوا اهدا کرده است. این بخش که «رابرت دبلیو بینگهام» نام دارد، به نویسندگانی تعلق دارد که اولین رمان یا داستان کوتاه خود را در سال قبل منتشر کرده‌اند. دی‌لاپاوا هم با کتابی به نام «شگفتی عریان» این جایزه را از آن خود کرد. جایزه ادبی پن ۲۰۱۳ در مراسمی که ۲۱ اکتبر در نیویورک برگزار خواهد شد، به دی‌لاپاوا اهدا خواهد شد. «دی‌لاپاوا» یک وکیل دادگستری است و در حال حاضر در نیویورک مشغول به‌کار است. همچنین جایزه ۱۰هزاردلاری پن در بخش «جان کنت‌گالبریت» که رقابتی میان کتاب‌های غیرداستانی است به «کاترین بو» تعلق پیدا کرد. او یک روزنامه‌نگار است و پیش از این برنده جایزه پولیتزر هم شده. «دونوان هان» نیز برگزیده دوم این بخش شد. جایزه ۱۰هزاردلاری در بخش مقاله‌های هنری به «رابرت هاس» رسید و «جیل رابرت» و «دانیال مندلسون» به‌صورت مشترک جایزه دوم را کسب کردند. جایزه این بخش برای کتاب‌هایی است که مقاله‌هایی برای بالابردن شأن و عزت ادبیات منتشر کرده‌اند. جایزه ۱۰هزاردلاری پن در بخش «ویلسون» که برای متون علمی در نظر گرفته شده به «لئوناردو ملدینو» و جایزه دوم هم به «دیوید جورج‌هاکسل» رسید. این جایزه به کتاب‌های غیرداستانی با موضوع علوم بیولوژی و فیزیکی که در سال قبل منتشر شده‌اند، تعلق می‌گیرد. جایزه هفت‌هزارو۵۰۰دلاری در بخش نمایشنامه‌نویسی و شاهکارهای دراماتیک هم به «لاری کرامر» رسید و «کریستین کرینیک» جایزه دوم را گرفت. جایزه بین‌المللی پن هرساله برای ارتباط، ترویج دوستی و همکاری فکری میان نویسندگان در سراسر دنیا برگزار می‌شود. این جایزه از سال ۱۹۲۱ شکل گرفت و یکی از اهداف آن تاکید بر نقش ادبیات بر گسترش درک متقابل از فرهنگ‌های جهان، مبارزه برای آزادی بیان و صدای قدرتمند برای نویسندگانی است که مورد آزارواذیت قرار گرفته یا حتی زندانی شده‌اند. جایزه پن از سوی هیچ نهاد یا سازمان دولتی‌ای اداره نمی‌شود و کاملا غیرسیاسی و در ارتباط با مراکزی مانند یونسکو، شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان‌ملل‌متحداست.

عکس روز

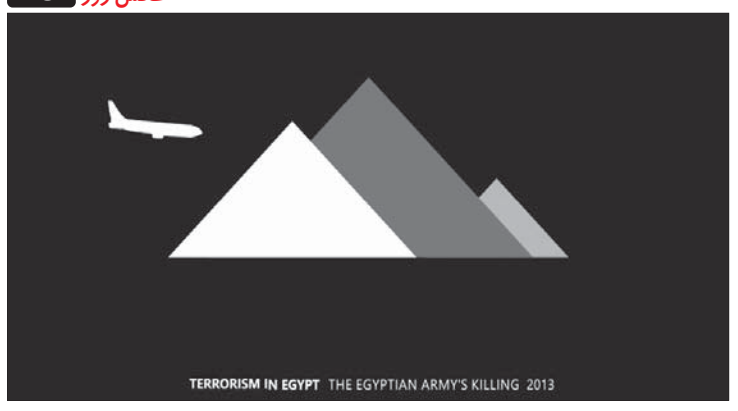

کشتار و خشونت ارتش مصر شبیه کشتار ۱۱سپتامبر است. در نفس یک حرکت تروریستی است که این‌بار به دست ارتش مصر شکل گرفت. ۱۱سپتامبر دو موضوع را یادآوری می‌کند: آمریکا و طالبان (بنیادگرایی). ردپای هر دو این موضوع‌ها در مصر به شکل آشکار و پنهانی حضور دارد. این طرح مینی‌مالیستی به‌سادگی درصدد نشان‌دادن این فاجعه است.

طرح: تورج صابری‌وند